

ність на удовлетворення спроста на перевозку, рішення протириворечий на ринку складає основу всіх системних явлень, определяє підприємства, котрі входять в определенні кластери, їх структуру, організаційно економічні механізми і процеси розвитку. Очерчування ключового значення даної закономірності для кластерів і определения її при розробці всіх системних теоретико-методологічних основ являється одним з головних умов проведення досліджень. При цьому не потрібно зменшувати ролі структурних характеристик, вель кластер як система – це совокупність взаємодіючих елементів.

Другою системною закономірністю кластерів являється багатомірність системи і кожного з базисних системних параметрів. Багатомірність признака "актуальні протириворечія" оказується в декількох аспектах: протириворечія мають фрактальну структуру, то єсть образуються взаємодією мношества факторів і аспектів; важно учитувати і второстепенні признаки, котрі суттєво впливають на характер розвитку і форми рішення цих протириворечий; протириворечія, котрі діють на определенній стадії розвитку кластера мають свої істочники на других стадіях; не одно протириворечіє, а мношественне число взаємодіючих протириворечий лежать в основі розвитку кластерів як складних систем.

Результати статті можуть применятися для продовження теоретико-методологічних досліджень основних положень системного підходу, рішення нових і малоізнаних проблем функціонування транспортних кластерів як систем.

Прогнозні передположення относительно розвитку об'єкта дослідження – структурно функціональний аналіз системних закономірностей розвитку транспортних кластерів.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: СТРУКТУРНО ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ, СИСТЕМНИЙ ПОДХОД, КЛАСТЕР, ТРАНСПОРТНІ ПІДПРИЄМСТВА.

УДК [334.012.34:351.863] (075)

УМОВИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ВПЛИВУ НА РІВЕНЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Копитко М.І., кандидат економічних наук

Постановка проблеми. Упродовж тривалого часу вітчизняним промисловим підприємствам не вдається налагодити ефективну діяльність, залучати у необхідній кількості інвестиції, організувати ефективну систему економічної безпеки через проблеми у вітчизняному бізнес-середовищі. Є низка факторів, що протидіють досягненню цілей підприємствами, серед них: рівень корумпованості, проблеми у сфері державного контролю, інвестиційної діяльності тощо. Тому дослідження потребують слабкі сторони в умовах ведення вітчизняного бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Умови ведення бізнесу та інвестиційна привабливість України, фактори, що їх визначають і впливають як з негативної, так і з позитивної точки зору, досліджувалися значною кількістю науковців, але особливого дослідження потребує вплив зазначених факторів на рівень економічної безпеки вітчизняних промислових підприємств.

Цілі статті: дослідити вплив умов вітчизняного бізнес-середовища на рівень економічної безпеки промислових підприємств.

Виклад основного матеріалу. Після здобуття Україною незалежності постало питання налагодження умов ведення бізнесу у ринковій економіці. Але, незважаючи на двадцятирічний період, упродовж якого прикладалися зусилля для підвищення показників у цій сфері, значного успіху досягти Україні не вдалося. Так, за даними [1], у рейтингу країн за індексом легкості ведення бізнесу Україна у 2009 р. займала 145 місце, у 2010 р. – 142, у 2011 – 145 місце. Навіть, серед країн з перехідною економікою (Болгарія, Грузія, Киргизстан, Вірменія, Азербайджан), показники України у 2010-2011 рр. є невтішними (рис. 1) [2, с. 22].

Щороку позиція України, замість того, щоб покращуватися, – погіршується, наприклад, протягом 2009-2011 рр. погіршилося значення Глобального індексу конкурентоспроможності і Україна опинилася на 89 місці за цим рейтингом (у 2009 р. – 82 місце); а за Індексом економічної свободи з 162 місця у 2009 р. опустилася на 164 місце у 2011 р.

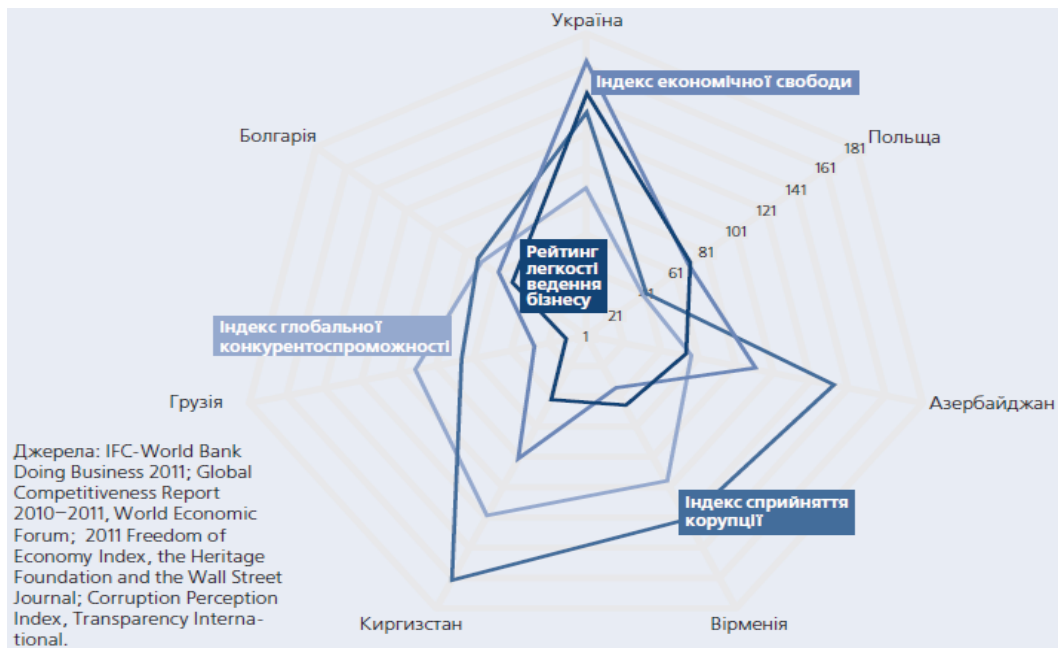


Рисунок 1. – Рейтинг країн з перехідною економікою за ознаками, що впливають на бізнес-середовище та інвестиційний клімат в економіках (вищий бал означає гіршу ситуацію)
Джерело: www.ifc.org/Ukraine/ic

Серед досліджень авторитетних міжнародних організацій лише Україна і Білорусь, з числа усіх європейських країн, характеризуються показниками, які значно нижчі за регіональні і глобальні середні значення Індексу економічної свободи.

За даними [3], у 2010 р. за Індексом сприйняття корупції гіршою ситуацією за вітчизняну (134 місце зі 179 держав світу) мали лише Росія, Таджикистан, Киргизстан, Туркменістан, Узбекистан.

За рейтингом спеціалізованого видання Forbes щодо умов для ведення бізнесу зі 134 держав Україна посідає 105 місце. При цьому, з пострадянських країн, найкраща ситуація спостерігається у Грузії (50-те місце в рейтингу), а Росія знаходиться на 102-й сходинці. Поблизу України розташувалися Камбоджа (104 місце) і Ємен (106 місце). Найкращі показники продемонстрували Канада, Нова Зеландія, Гонконг, Ірландія, Данія, Сінгапур, Швеція, які й очолили рейтинг. У рейтингу країн з найгіршою економікою цього ж видання Україна знаходиться після Мадагаскару, Вірменії та Гвінеї і посідає 4-те місце. Аналітики видання Forbes прирівнюють ВВП на душу населення в Україні на рівні Сербії і Болгарії, а рівень інфляції – до 10% [1].

Відповідно до рейтингу Всесвітнього економічного форуму 2011 р., Україна є очільником у двох категоріях – найгірша економіка і найвищі податки. За показником найвищої ставки податку на прибуток Україну випереджають Мальта (35%), Франція (34,4%), Бельгія (34%), Італія (31,4%), Іспанія (30%). Найнижча ставка податку у Молдові – 0%. У рейтингу заключні позиції займають Кіпр та Болгарія зі ставкою податку 10% [1].

У рейтингу країн з найкращою репутацією, який оприлюднив Нью-Йоркський Інститут Репутації у вересні 2011 р., Україна обіймає 40-ву позицію з 50-ти країн світу. До трійки найкращих входять – Канада, Швеція, Австралія. Україні вдалося випередити Ізраїль (41 місце), Китай (43 місце) та Росію (45 місце) [1].

Всі ці рейтинги свідчать про негативні тенденції в економіці України, які ускладнюють, а у деяких випадках і унеможливають ведення бізнесу вітчизняними підприємствами. Ця ситуація зумовлює необхідність використання неофіційних способів вирішення питань між українськими підприємствами та державними органами влади. Цю ситуацію демонструють дані, що представлені на рис. 2.

Одним із важливих показників, який характеризує інвестиційну привабливість України і одночасно впливає на рівень економічної безпеки підприємств, є кількість перевірок суб'єктів господарювання контролюючими органами. Упродовж останніх десяти років не відбулося позитивних змін у цій сфері, так у 2010 р. контролюючими органами було не перевірено лише 25% підприємств, така ж кількість була не охоплена перевітками і у 2008 р. Динаміка перевірок зображена на рис. 3.

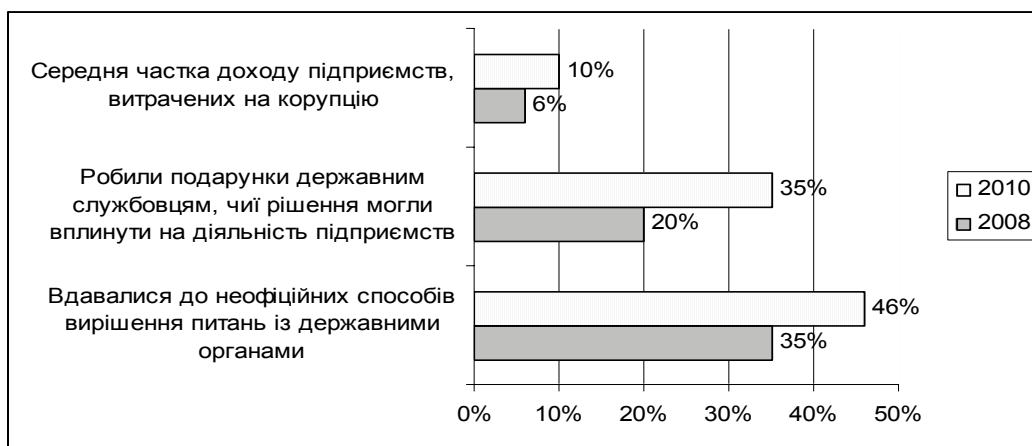
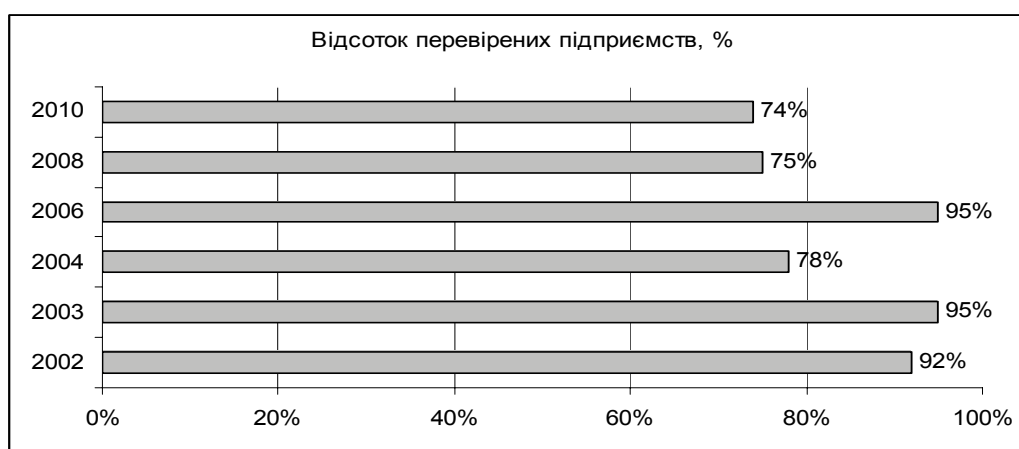


Рисунок 2. – Динаміка частки українських підприємств, які вдавалися до неофіційних способів вирішення питань з державними органами влади
Джерело: www.ifc.org/Ukraine/ic



Примітка: У 2004 р. через події «Помаранчевої революції» могла зменшитися кількість перевірок, у порівнянні зі звичайними умовами; у 2006 р. показник розрахований лише за термін семи місяців.

Рисунок 3. – Динаміка кількості перевірок вітчизняних підприємств контролюючими органами
Джерело: www.ifc.org/Ukraine/ic

Така ситуація викликає не лише невдоволення підприємств в Україні, а й подив у світовій спільноті. Важливим є той факт, що у порівнянні з державами-сусідами, Україна перевищує їх показники за кількістю підприємств, охоплених перевітками на 15 – 50%, а за тривалістю перевірок на 4 – 9 днів (рис. 4, рис. 5).

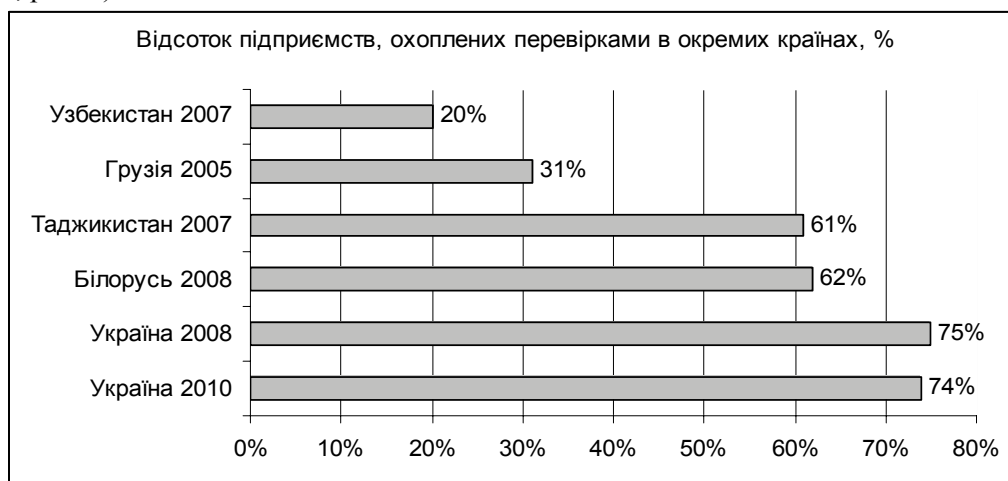


Рисунок 4. – Кількість підприємств, охоплених перевітками в Україні та за кордоном
Джерело: www.ifc.org/Ukraine/ic



Рисунок 5. – Тривалість перевірок підприємств контролюючими органами в Україні та за кордоном
Джерело: www.ifc.org/Ukraine/ic

Занепокоєння викликає і ситуація у сфері контролю підприємств у розрізі окремих контролюючих органів (рис. 6).



Рисунок 6. – Середня кількість перевірок на одному підприємстві у розрізі контролюючих органів
Джерело: www.ifc.org/Ukraine/ic

Аналізуючи дані з рис. 6, можна зробити висновки про те, що органи санітарного та ветеринарного контролю у 2010 р. кожне підприємство відвідали з перевітками в середньому по два-три рази, а органи пожежного нагляду, так як і податкової інспекції – в середньому майже по два рази. Цікавим є той факт, що відповідно до п. 8 Порядку розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для безпеки життя і здоров'я населення, навколишнього природного середовища щодо пожежної безпеки [5] та частини 2 статті 11-1 закону України «Про державну податкову службу в Україні» [6], органам пожежного нагляду і податкової інспекції максимально дозволеною є одна перевірка підприємства у році.

Досліджуючи досвід розвинутих країн світу, можна спостерігати ситуацію, коли контролюючими органами розробляються плани перевірок, що охоплюють практично 80% планових перевірок і лише 20% є позаплановими у зв'язку з непередбачуваними обставинами. Якщо ж кількість позапланових перевірок перевищує 20%, то йде мова про неефективність планування. Ситуація ж в Україні, за нормами ЄС, є критичною, оскільки 95% усіх перевірок проводяться позапланово.

Висновки. Упродовж двадцяти років незалежності України здійснюються заходи для покращання умов вітчизняного бізнес-середовища, але аналізуючи наведені вище факти та показники, можна стверджувати, що ситуація практично не змінилася. Незначні позитивні зміни в одній сфері нівелюються за рахунок незворушності ситуації у іншій сфері. Таким чином, українським підприємствам

вкрай важко за таких умов організувати ефективну систему економічної безпеки і залучати інвестиції. Тому держава повинна приймати більш радикальніші заходи для стабілізації ситуації.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Індекс легкості ведення бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.uk.wikipedia.org/wiki/Індекс_легкості_ведення_бізнесу.
2. Звіт Міжнародної фінансової корпорації (IFC) «Інвестиційний клімат в Україні: яким його бачить бізнес (жовтень 2011 р.)» – К. – 2011. – 124 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ifc.org/Ukraine/ic.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2010/results.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ut.net.ua/News/33420.
5. Порядок розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для безпеки життя і здоров'я населення, навколишнього природного середовища щодо пожежної безпеки. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2007 р. № 1324.
6. Про державну податкову службу в Україні. Закон України // Відомості Верховної Ради. – 1991. – N 6. – ст. 37.

РЕФЕРАТ

Копитко М.І. Умови ведення бізнесу в Україні як ключовий фактор впливу на рівень економічної безпеки промислових підприємств. / Марта Іванівна Копитко // Вісник НТУ. – К.: НТУ. – 2012. – Вип. 26.

В статті досліджено позицію України з точки зору привабливості бізнес-середовища та інвестиційного клімату. Проаналізовано один з факторів, що характеризує інвестиційну привабливість України і впливає визначальним чином на рівень економічної безпеки вітчизняних промислових підприємств, – кількість перевірок підприємств контролюючими органами.

Об'єкт дослідження – умови ведення бізнесу в Україні та здійснення перевірок промислових підприємств контролюючими органами як фактора інвестиційної привабливості держави.

Мета роботи – дослідити вплив умов вітчизняного бізнес-середовища на рівень економічної безпеки промислових підприємств.

Метод дослідження – статистичний метод – для формування картини сучасних умов бізнес-середовища в Україні і їх вплив на рівень економічної безпеки промислових підприємств.

Вивчено умови ведення бізнесу в Україні за допомогою аналізування даних з міжнародних рейтингів, зокрема, досліджено такі показники, як індекс легкості ведення бізнесу, індекс економічної свободи, індекс сприйняття корупції, рейтинг Forbes щодо умов для ведення бізнесу, рейтингу Всесвітнього економічного форуму, рейтинг країн з найкращою репутацією Нью-Йоркського Інституту Репутації. Всі ці рейтинги свідчать про негативні тенденції в економіці України, які ускладнюють, а у деяких випадках і унеможливають ведення бізнесу вітчизняними підприємствами. Ця ситуація зумовлює необхідність використання неофіційних способів вирішення питань між українськими підприємствами та державними органами влади. Крім того, одним із важливих показників, який характеризує інвестиційну привабливість України і одночасно впливає на рівень економічної безпеки підприємств, є кількість перевірок суб'єктів господарювання контролюючими органами. Саме проблема з неправомірними перевітками, їх масштабною чисельністю і значною тривалістю ускладнюють можливість діяльності промислових підприємств.

Результати статті можуть бути впровадженні в процесі управління промисловими підприємствами і розробці державних програм у сфері управління промисловістю.

Прогнозні припущення щодо розвитку об'єкта дослідження – покращання рівня економічної безпеки промислових підприємств шляхом врахування ризику з впливу зовнішніх загроз.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ПРОМИСЛОВІ ПІДПРИЄМСТВА, УМОВИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ, БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩЕ, ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ, ПЕРЕВІРКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА, ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА.

ABSTRACT

Kopytko M.I. Business conditions in Ukraine as a key influencing factor on the level of economic security of enterprises. / Marta Kopytko // Visnyk NTU. – K.: NTU. – 2012. – Vol. 26.

The paper investigates the position of Ukraine in terms of the attractiveness of the business environment and investment climate. One factor is analyzed that characterizes the investment attractiveness

of Ukraine and decisive way affects the level of economic security of domestic industrial enterprises – the number of inspections by supervisory authorities.

Object of study – business conditions in Ukraine and inspection of enterprises by regulatory authorities as a factor in the investment attractiveness of the state.

Purpose – to examine the influence of the conditions of the domestic business environment on the level of economic security of enterprises.

Method study – statistical method – to create paintings of contemporary commercial landscape in Ukraine and their impact on economic security industry.

The conditions of doing business in Ukraine by analyzing data from the international rankings, especially studied indicators such as ease of doing business index, the index of economic freedom, corruption perception index, Forbes ranking of the conditions for doing business, the World Economic Forum ranking of countries with best reputation of the New York Institute of Repute. These ratings indicate the negative trends in the economy of Ukraine, which complicate and in some cases make it impossible to do business by domestic enterprises. This situation requires the use of unofficial solutions between Ukrainian companies and public authorities. In addition, one of the important parameters characterizing the investment attractiveness of Ukraine and also affects the level of economic security companies is the number of inspections of businesses supervisory authorities. That is the problem with illegal inspections of large-scale size and long duration of complicating the possibility of industrial activities.

The results of the article may be implementing in the management of industrial enterprises and the development of national programs in the field of industry.

Forecast assumptions about the object of study – to improve economic security industry by taking into account the risk of external threats.

KEYWORDS: industry, business conditions, business environment, investment attractiveness, monitoring of enterprises, economic security.

РЕФЕРАТ

Копытко М.И. Условия ведения бизнеса в Украине как ключевой фактор влияния на уровень экономической безопасности промышленных предприятий. / Марта Ивановна Копитко // Вестник НТУ. – К.: НТУ. – 2012. – Вып. 26.

В статье исследованы позицию Украины с точки зрения привлекательности бизнес-среды и инвестиционного климата. Проанализированы один из факторов, характеризующий инвестиционную привлекательность Украины и влияет определяющим образом на уровень экономической безопасности отечественных промышленных предприятий, – количество проверок предприятий контролирующими органами.

Объект исследования – условия ведения бизнеса в Украине и осуществления проверок промышленных предприятий контролирующими органами как фактора инвестиционной привлекательности государства.

Цель работы – исследовать влияние условий отечественного бизнес-среды на уровень экономической безопасности промышленных предприятий.

Метод исследования – статистический метод – для формирования картины современных условиях бизнес-среды в Украине и их влияние на уровень экономической безопасности промышленных предприятий.

Изучены условия ведения бизнеса в Украине с помощью анализа данных по международным рейтингам, в частности, исследованы такие показатели, как индекс легкости ведения бизнеса, индекс экономической свободы, индекс восприятия коррупции, рейтинг Forbes по условиям для ведения бизнеса, рейтингу Всемирного экономического форума, рейтинг стран с лучшей репутацией Нью-Йоркского Института Репутации. Все эти рейтинги свидетельствуют о негативных тенденциях в экономике Украины, которые затрудняют, а в некоторых случаях и невозможным ведение бизнеса отечественными предприятиями. Эта ситуация предопределяет необходимость использования неофициальных способов решения вопросов между украинскими предприятиями и государственными органами власти. Кроме того, одним из важных показателей, который характеризует инвестиционную привлекательность Украины и одновременно влияет на уровень экономической безопасности предприятий, является количество проверок субъектов хозяйствования контролирующими органами. Именно проблема с неправомерными проверками, их масштабной численности и значительной продолжительностью затрудняют возможность деятельности промышленных предприятий.

Результаты статьи могут быть внедрены в процессе управления промышленными предприятиями и разработке государственных программ в сфере управления промышленностью.

Прогнозные предположения о развитии объекта исследования – улучшение уровня экономической безопасности промышленных предприятий путем учета риска по влиянию внешних угроз.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ПРОМЫШЛЕННЫЕ ПРЕДПРИЯТИЯ, УСЛОВИЯ ВЕДЕНИЯ БИЗНЕСА, БИЗНЕС-СРЕДА, ИНВЕСТИЦИОННАЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ, ПРОВЕРКИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ, ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ.

УДК 658.13

КАДРОВА БЕЗПЕКА ЯК СКЛADOVA ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Левковець Н.П.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему захисту підприємства від власних кадрів досліджено багатьма зарубіжними та вітчизняними авторами. Методологічні, методичні та прикладні аспекти економічної, у тому числі й кадрової безпеки, є об'єктом розгляду у працях таких вчених, як З. Варналій, І. Воробйов, В. Геєць, Я. Гончарук, В. Губський, О. Грунін, Є. Жарикова, Є. Олейніков, О. Кириченко, О. Кірієнко, Т. Кузенко, А. Кузнецов, П. Пригунов, В. Пономарьов, Ю. Рубан, Н. Швець, В. Шликов, І. Чумарін та ін.

Постановка проблеми. В основі управління кадровою безпекою лежить управління персоналом. Оскільки без перевірки кадрів, їх ретельного відбору, навчання, перевірки їх особистих якостей та інших процедур не обійтись для організації збалансованого і ефективного трудового процесу, перед керівництвом стає питання кадрової безпеки.

Мета статті. Розглянути кадрову безпеку як одну із складових економічної безпеки, визначити загрози і ризики кадровій безпеці, а також негативні явища і тенденції, які перешкоджають її розвитку, розкрити основні складові кадрової безпеки як єдину комплексну систему економічної безпеки.

Викладення основного матеріалу. Економічна безпека підприємства являє собою достатньо широке поняття, яке включає в себе фінансову, силову, інформаційну, техніко-технологічну, правову а також кадрову безпеку, яка є одним з основних факторів економічної безпеки підприємства.

Поняття «кадрова безпека» визначається, як комплекс дій та взаємовідношень персоналу, при якому відбувається ефективно економічне функціонування підприємства, його здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім впливам і загрозам, пов'язаним з персоналом, діагностика та прогнозування впливу персоналу на показники роботи, його інтелектуальний потенціал і трудові відносини загалом. [4]

Досліджено, що основною групою ризику є люди, що попали під вплив найбільш поширених видів залежностей, в результаті вони мають девіантну поведінку, яка характеризується відхиленням від норми (закону, звичаю). Служба кадрової безпеки має розпізнавати і ліквідувати (або огорожувати) з колективу працівників, які входять або потенційно можуть увійти до тієї або іншої групи ризику.

Процес планування та управління персоналом спрямований на забезпечення належного рівня економічної безпеки, має охоплювати організацію системи підбору, наймання, навчання і мотивації праці необхідних працівників, зокрема, матеріальні та моральні стимули, престижність професії і волю до творчості, забезпечення соціальними благами.

Згідно з даними Content Security (2012 р.), наявні у світі внутрішні та зовнішні загрози кадрової безпеки підприємств розподіляються таким чином: розголошення інформації (зайва балакучість працівників) – 32 %; несанкціонований доступ шляхом підкупу і схиляння до співпраці з боку конкурентів і злочинних угруповань – 24 %; відсутність у компанії належного нагляду і жорстких умов забезпечення конфіденційності інформації – 14 %; традиційний обмін виробничим досвідом – 12 %; безконтрольне використання інформаційних систем – 10 %; наявність передумов виникнення серед персоналу конфліктних ситуацій, пов'язаних з відсутністю високої трудової дисципліни, психологічною несумісністю, випадковим підбором кадрів, слабкою роботою кадрів зі згуртування колективу – 8 %.

[10] Розподіл наявних у світі внутрішніх та зовнішніх загроз кадрової безпеки підприємств представлений на рис. 1.

При цьому встановлено, що ризик лежить у наступному:

1) можливість управління працівником, що входить в групу ризику, ззовні, що може бути направлене на дестабілізацію організації (здобуття секретів, відведення клієнтів і так далі);